

Кресан О. Д. Уявлення про життєві події в студентському віці / О. Д. Кресан // *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. праць Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2009. Том XI : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості, вип. 2. С. 99–109.

Кресан О.Д.

Уявлення про життєві події в студентському віці

Стаття присвячена вивченню уявлень про життєві події в студентському віці. Дослідження даного явища здійснене за допомогою аналізу поняття «життєва подія» у свідомості студентів. В даному дослідженні був використаний метод контент-аналізу текстів студентів про життєві події. Виділені типи уявлень про життєві події за різними параметрами.

Ключові слова: життєва подія, уявлення, контент-аналіз, типи уявлень.

Статья посвящена изучению представлений о жизненных событиях в студенческом возрасте. Исследование данного явления проводилось с помощью анализа понятия «жизненное событие» в сознании студентов. В исследовании был использован метод контент-анализа текстов студентов о жизненных событиях. Выделены типы представлений о жизненных событиях по разным параметрам.

Ключевые слова: жизненное событие, представления, контент-анализ, типы представлений.

Постановка проблеми. Вираження і формування унікальності внутрішнього світу людини відбувається в мовному просторі. Тому дослідження внутрішнього світу, його неповторної сутності може ефективно здійснюватись за допомогою вивчення мовленнєвих продуктів діяльності. На провідній ролі мови та мовлення у формуванні особистості та її свідомості наголошували провідні вітчизняні та зарубіжні вчені, такі як Л.С.Виготський, С.Л.Рубінштейн, О.М.Леонтьєв, Г.С.Костюк, О.О.Леонтьєв, Ж.Піаже та інші. Особливого інтересу у зв'язку з проблемою висловлювання та формування внутрішнього світу людини в процесі мовлення набуває проблема життєвих

подій. Індивідуальне сприймання, уявлення про життєві події, що існують у свідомості людини та виражаються за допомогою мови, можуть значним чином впливати на переживання подій та власне створення самих подій чи умов для їх виникнення в житті особистості. З огляду на це важливо дослідити уявлення особистості про життєві події та їх вираження в мовних, текстових формах.

Метою даної статті є вивчення уявлень студентів про життєві події за допомогою аналізу творів та текстів про них.

Основний матеріал і результати дослідження. Дослідження представленості у свідомості, уявлення студентами поняття «життєва подія» ми проводили за допомогою методу контент-аналіз. Для цього студентам було дане завдання створити текст про життєву подію – описати своє бачення, розуміння життєвої події в письмовому вигляді. У якості досліджуваних виступили студенти Ніжинського державного університету ім. М.Гоголя в кількості 55 осіб (факультету психології та соціальної роботи – 20 осіб та філологічного факультету – 35 осіб).

Контент-аналіз як метод дослідження включає в себе виділення системи опорних понять (категорій аналізу), відшукування їхніх індикаторів у текстах – слів, словосполучень, суджень і т.п. – одиниць аналізу, та статистичну обробку даних [2, с.227]. До категорій аналізу ми віднесли ті основні аспекти, ознаки, характеристики життєвих подій, що були виокремлені студентами у текстах-уявленнях про життєву подію. Контент-аналіз текстів студентів двох досліджуваних груп ми проводили окремо. Загальна кількість смислових категорій в даних групах відрізняється, оскільки кількісний склад груп був різним (ми не проводили окремого відбору чи діагностики для участі в дослідженні). Якісно категорії аналізу теж мають деякі розбіжності у двох досліджуваних групах, про що мова піде нижче. Категорії аналізу, які були виділені в обох групах текстів, ми узагальнили в більш широкі узагальнені смислові категорії для зручнішого опису та інтерпретації даних дослідження. Таким чином одна узагальнена смислова категорія найчастіше включає в себе кілька більш дрібних категорій. Частоту та «розповсюдженість» певних

категорій у текстах ми визначали за допомогою підрахунку кількості лінгвістичних одиниць, які їм відповідають, та частоти, з якою та чи інша категорія зустрічається в текстах студентів (таблиця 1).

Значна частина узагальнених смислових категорій аналізу складається з двох компонентів, має двополюсний вигляд. Таким чином ми об'єднали категорії одного порядку, які становлять протилежні поняття. Прикладом таких категорій є наприклад суб'єктивність – об'єктивність події, значущість – пересічність тощо. Крім цього, існують категорії, які неможливо об'єднати у двополюсних поняттях, тому ми виділили їх окремо (часова приналежність події, подія як ситуація тощо). Категорії аналізу та узагальнені категорії, виділені нами у текстах двох досліджуваних груп, представлені в таблиці 1.

Результати контент-аналізу текстів студентів

Узагальнені сміслові категорії аналізу	Категорії аналізу	Сума одиниць аналізу (лінгвістичних одиниць) у текстах досліджуваних груп	
		Група 1 (факультет психології та соціальної роботи)	Група 2 (філологічний факультет)
1. Процесуальність – результативність події	Подія як процес	6	3
	Подія як період, частина життя людини	4	5
	Подія як зміна (здатність змінювати)	14	18
	Подія як досвід (здатність запам'ятовуватися)	9	20
	Подія як явище, яке має наслідки	8	23
	Подія як досягнення	6	3
Σ		47	72
2. Значущість, визначальність – пересічність події	Подія як важливе, значуще явище	14	17
	Подія як те, що відбувається з кожним, звичайне явище	8	11
	Подія як яскраве, унікальне явище	-	12
Σ		22	40
3. Імовірність, вірогідність – обов'язковість події	Подія як можливість	17	7
	Подія як обов'язкове, постійне явище	7	13
Σ		24	20
4. Екстернальність – Інтернальність події	Подія як така, що не залежить від людини	15	11
	Подія як вчинок, що залежить від особистості	6	2
Σ		21	13
5. Суб'єктивність – об'єктивність події	Подія як складова внутрішнього світу (психологічна реальність)	13	13
	Індивідуальний характер події	3	9
	Подія як випробування (складність події)	12	8
	Подія як оцінка (Модальність події)	12	22
	Подія як наукове поняття	2	1
	Подія як об'єктивний, конкретний випадок із	13	61

	життя		
	Подія як емоційно заряджене явище (Емоційність події)	7	10
Σ		62	124
6. Часова приналежність події	Зв'язок події з минулим	7	11
	Зв'язок події з майбутнім	5	12
	Подія як теперішнє, сучасне	6	8
Σ		18	31
7. Належність до певної сфери життєдіяльності	Подія як явище особистого життя	12	35
	Подія як явище професійного життя	4	29
Σ		16	64
8. Ситуативність події	Подія як ситуація, випадок	7	4
Σ		7	4

Як бачимо з таблиці 1, в текстах-уявленнях про життєву подію студентів було виділено 8 узагальнених смислових категорій, кожна з яких також включає в себе більш дрібні категорії аналізу. Категорія **«процесуальність – результативність події»** охоплює уявлення про подію як процес і/або результат життя чи певної його частини. За кількістю лінгвістичних одиниць в уявленнях студентів значно переважає саме результативний аспект цієї смислової категорії (категорії «подія як зміна», «подія як явище, яке має наслідки», «здатність запам'ятовуватися» тощо). Відповідно можемо стверджувати, що життєва подія у свідомості студентів існує як щось уже здійснене, звершене, тобто певний результат. На це також вказують дієслова доконаного виду в текстах-описах життєвої події, які зустрічаються у 52,7% текстів студентів.

В узагальнену категорію **«значущість – пересічність події»** входять такі категорії: «подія як важливе явище», «подія як звичайне явище», «подія як яскраве явище». Остання категорія зустрічається лише у текстах групи студентів філологічного факультету і налічує 12 лінгвістичних одиниць. Можливо це можна пояснити тим, що в описах уявлень даної групи більше переважають емоційні, метафоричні та художні описи, що не є характерним для текстів другої групи.

Категорія **«імовірність – обов’язковість події»** вказує на такі особливості події, як з одного боку, вірогідність – те, що *може* відбутися, та з іншого боку обов’язковість, постійність – те, що відбувається завжди і точно, *обов’язково* відбудеться. До вираженням лінгвістичних одиниць цієї категорії є модальні дієслова *може, можливо*, а також вислови фрази про обов’язковість, неминучість події, що найчастіше виражається у формі теперішнього часу дієслів.

Категорія **«екстернальність – інтернальність події»** виявляє, наскільки в уявленнях студентів подія залежить від самої особистості, а наскільки від зовнішніх обставин. Аналіз кількості лінгвістичних одиниць з даної категорії засвідчує, що в обох групах значною є кількісна перевага категорії екстернальності – «подія як така, що не залежить від людини». Це свідчить про те, що в уявленнях студентів зовнішні обставини мають більше значення в долі людини, ніж її власні бажання та зусилля. Це може свідчити про переважання позиції «екстернальності» у сприйманні подій та явищ свого життя, небажання чи неможливості брати відповідальність за своє життя і його події.

«Суб’єктивність – об’єктивність події» є найбільш численною категорією (в сумі по двох групах у ній налічується 186 лінгвістичних одиниць), причому обидва аспекти цієї категорії широко представлені в текстах студентів. Як бачимо з таблиці 1, в текстах першої групи подія більше представлена як суб’єктивне явище, тоді як у текстах другої групи це водночас і суб’єктивне, і об’єктивне явище. Крім цього, в дану узагальнену категорію входить також уявлення про подію як наукове поняття, що відображене в 3 лінгвістичних одиницях. Це свідчить про формування категоріально-понятійного апарату студентів та наукового світогляду.

Категорія «часова приналежність події» вказує на віднесення респондентами події до певного часу, надання цьому явищу часових меж. Цікаво, що в більшості випадків студенти відносять явище події або до минулого часу (18 лінгвістичних одиниць) або до майбутнього (17 одиниць). Категорія теперішнього часу у даному випадку включає в себе як теперішнє в

значенні тут і зараз, так і те, що відбувається на даному етапі життя, взагалі чи завжди. Тому з 14 лінгвістичних одиниць даної категорії лише 2 виявляють уявлення про подію в першому аспекті, решта – у другому.

В узагальненій категорії *«належність до певної сфери життєдіяльності»* подія виступає в двох аспектах – як явище професійного та особистого життя, причому в уявленнях студентів досліджуваної групи кількісно більш значущим є саме останній аспект – уявлення про подію як явище особистого життя. На нашу думку, це пов'язано з особистим досвідом студентів, а також з їх віковими особливостями (у даному віці важливого значення набувають як професійний розвиток, так і особисті стосунки – створення сім'ї, партнерські відносини тощо).

Категорія *«ситуативність подій»* відбиває уявлення респондентів про подію як певну ситуацію, випадок, що відбувається з людиною. Дана категорія є мало чисельною, у двох групах вона виявляється в 11 лінгвістичних одиницях.

Аналізуючи уявлення студентів у цілому, в описах події ми виділили такі основні тенденції текстів про дане явище респондентів.

- Опис події як абстрактного, загального явища – *узагальнене уявлення про життєву подію*. Виявляється в тому, що подія усвідомлюється досліджуваними як загальне явище, безвідносно до власної чи конкретної життєвої ситуації. Такі досліджувані описують подію максимально коротко, лаконічно, з використанням наукової або абстрактної лексики. Сюди ж належать спроби опису події як наукового поняття (серед студентів факультету психології та соціальної роботи).
- Опис події як конкретних прикладів та випадків з життя – *конкретне уявлення про подію*. У даному випадку подія описується з житейської точки зору з наведенням конкретних прикладів, коментарів та власних роздумів. Більш точно буде сказати, що у таких досліджуваних спостерігається обидві лінії опису події – спочатку дається власне бачення, розуміння – «визначення» події, а потім наводяться

конкретні приклади, за допомогою яких пояснюються свої уявлення про дане явище.

Серед студентів факультету психології та соціальної роботи таких досліджуваних 40% (відповідно 60% подають абстрактне, узагальнене уявлення про життєві події). Натомість студенти філологічного факультету, для яких явище життєвої події не має такого яскраво вираженого наукового характеру, описують його в основному як конкретне житейське поняття, наводять велику кількість прикладів із власного життя, користуються власним життєвим досвідом при виконанні даного завдання. Відповідно абстрактне узагальнене уявлення про життєву подію характерне для 42,8% студентів даної групи, а конкретне – для 57,1%.

Це можна пояснити перш за все тим, що студенти факультету психології сприймають дане поняття більше як науковий термін та предмет майбутньої професійної діяльності, а не конкретний випадок з власного життя. З іншого боку наведення прикладів та конкретних ситуацій у поясненні життєвої події свідчить про намагання «відобразити» для самого себе дане поняття, зрозуміти його і глибше усвідомити.

Ще одна цікава закономірність була помічена нами при аналізі творів студентів та при порівнянні їх у двох досліджуваних групах. Серед студентів філологічного факультету значна частина досліджуваних (48,5%) при описі уявлень про життєву подію описують власні події, свій досвід, наводять конкретні приклади життєвих подій. У деяких досліджуваних описи набувають досить розгорнутого вигляду та інколи навіть мають деякі ознаки оповідального тексту. Зокрема, наприклад, використання метафор, узагальнюючих висновків, залучення часових характеристик подій, минулого, теперішнього, майбутнього, опис та спроба рефлексії почуттів та ін. [4]. Ось деякі приклади подібних текстів.

«Найголовніша подія в моєму житті – це те, що я народилась. Адже саме з цієї події розпочалися всі мої злети та падіння, саме через це в моєму житті з'явилися випадки, які також гідні називатися подіями. Подією в житті

людини стає така, яка хоча б трохи змінює її життя. Найбільшою справжньою подією після мого народження стало те, що я нарешті почала себе розуміти. Розуміти те, що було сховане так глибоко в мені, і після того, як я втратила те, що цінила, я зрозуміла себе: дійсно оцінила те, що втратила. Це самовідкриття є для мене подією, про яку має мріяти кожен».
(Г. К.)

«В моєму житті було безліч життєвих подій, але вони не можуть зрівнятися з однією, яка назавжди змінила моє життя. Цією подією був вступ на навчання до Ніжинського державного університету. Ніжинський університет для мене - путівка в життя, можливість втілити свої мрії, прагнення. А за цією важливою подією пішли й інші: знайомство з новими друзями, з викладачами, ознайомлення з новими предметами, які вивчаються в університеті, враження від складання перших іспитів, від самотійного життя» (Л. К.).

Серед досліджуваних факультету психології та соціальної роботи подібних ознак та характеристик текстів не було виявлено. Зустрічаються прості метафори (номінативні або ідентифікуючі – в термінології мовознавства), які допомагають виразити смисл пояснюваного явища. В даній групі ми виявили 8 лінгвістичних одиниць, які відображають уявлення про подію в метафоричній формі, серед них, наприклад: «залишає відбиток на все життя», «швидко згасає в пам'яті», «зачепила життя людини», «може перевернути з ніг на голову все життя людини», «сюжет в житті людини» тощо. Вираження та опис власних почуттів, оповідь про власні життєві події та інші вказані ознаки в текстах студентів даної групи не зустрічаються. Це можна пояснити знову ж таки тим, що дане поняття було сприйняте студентами саме як наукове, психологічне поняття з їх професійної термінології, таким чином можна стверджувати, що у свідомості майбутніх практичних психологів формуються уявлення про життєві події в контексті їх майбутньої професії.

Важливою характеристикою текстів студентів у групі філологічного факультету є *метафоричність* даних описів. Ця характеристика зустрічається у

57,1% текстів у даній групі і також пов'язана з професійною складовою уявлень студентів. Метафора (з гр. *metaphora* – перенесення) – це слово чи вислів, що вживається в непрямому, переносному значенні та ґрунтується на схожості, порівнянні чи аналогії [3]. У вираженні власного розуміння життєвої події метафори зустрічаються, оскільки «мислення звертається до метафори, коли немає готових засобів позначення, пояснення, створення образів і смислів» [1]. За словами Н.Д.Аругюнової, людина не стільки відкриває схожість, стільки *створює* її. [1]. Серед метафор про життєву подію зустрічаються, наприклад, наступні: *«...Як у кожному механізмі, в людському житті трапляються перебої, в залежності від яких може щось змінитися або настає певний застій. І на мою думку саме таке пошкодження у механізмі є для людського життя життєвою подією»* (Г.Н.). *«Наше життя – низка різнобарвних подій, яскравих та колоритних, фатальних та сумних... Життєва подія – це сплетіння в певний візерунок тих явищ, які накопичуються протягом дня, тижня, місяця...»* (Є.Я.). *«Людське життя немов човен, яким керує людина, вона керує його напрямком, може сама обирати свій шлях, але не може впливати на зовнішні обставини, роль яких часто є вирішальною. Шторм несприятливих подій може враз розбити всі її надії та сподівання»* (І.Є.).

Загальний аналіз змісту уявлень студентів про життєві події дозволив нам створити цілісний погляд на їхні особливості та характеристики і виділити основні типи уявлень про життєві події в текстах студентів (Схема 1).

За ступенем узагальнення [6] ми виділили конкретизовані та узагальнені уявлення про життєві події. *Конкретизовані*, або одиничні уявлення відображають окремі конкретні характеристики життєвих подій, представлені у свідомості респондентів, або описують конкретні життєві події. Найчастіше такі уявлення базуються на власному досвіді студентів та мають житейський характер. Наприклад: *«...Я пішла до школи, до 1 класу, через 11 років я її закінчила з гарними оцінками, потім вступила до університету. Звісно змінила місце проживання і познайомилася з багатьма людьми, які відіграли певну роль в моєму житті і навіть змінили його», «...Однією з таких подій для*

мене був випускний – шкільний бал». Такі уявлення зустрічаються у 42,5% досліджуваних.

Узагальнені уявлення про життєві події найбільш загально, абстрактно відображають цілісний погляд на дане явище, часто базуються на наукових знаннях, мають концептуальний характер. Наприклад: «Життєва подія – це подія, яка сталася в житті людини, принесла певний досвід, спричинила до виявлення позитивних чи негативних емоцій», «...це ситуація, певна дія, вчинок, що призводить до певної зміни в житті людини. Вона може бути як визначною, суттєвою, так і малою та несуттєвою». Узагальнені уявлення більше розповсюджені в досліджуваних даної вибірки і становлять 57,4% серед усіх описів життєвої події. Це можна пояснити тим, що значна кількість студентів прийняли дане завдання в контексті учбових завдань, тому здійснювали його опис максимально абстрактно та узагальнено. З точки зору С.Л.Рубінштейна узагальнення є однією із важливих характеристик уявлень, оскільки «уявлення є сходинкою чи навіть цілим рядом сходинок, що ведуть від одиничного образу сприймання до поняття та узагальненого уявлення, якими оперує мислення» [5].

За способом відображення у свідомості респондентів ми виділили уявлення когнітивні, емоційні та поведінкові. У цьому випадку типи уявлень про події виділяються залежно від того, яким чином життєві події представлені у свідомості досліджуваних – за допомогою знань, теоретичних чи життєвих, вражень та/або емоційних станів, пов'язаних з даною подією, чи дієвих компонентів події, вчинків та поведінкових реакцій людини у зв'язку з тією чи іншою подією. *Когнітивний тип* уявлень характеризується раціональним, логічним описом та побудовою тексту. Базується на знаннях, концептуальних положеннях чи життєвому досвіді індивіда. Прикладами таких описів можуть бути наступні: «це подія, яка має для людини певне життєве значення (смысл). Це щось дуже величне, що трапляється з людиною, і для кожної людини вона буде різною», «...це певна ситуація, яка несе за собою вчинки, переживання та

роздуми», тощо. Поряд з іншими типами даний тип уявлень зустрічається найчастіше – у 51,8% текстів.

Схема 1

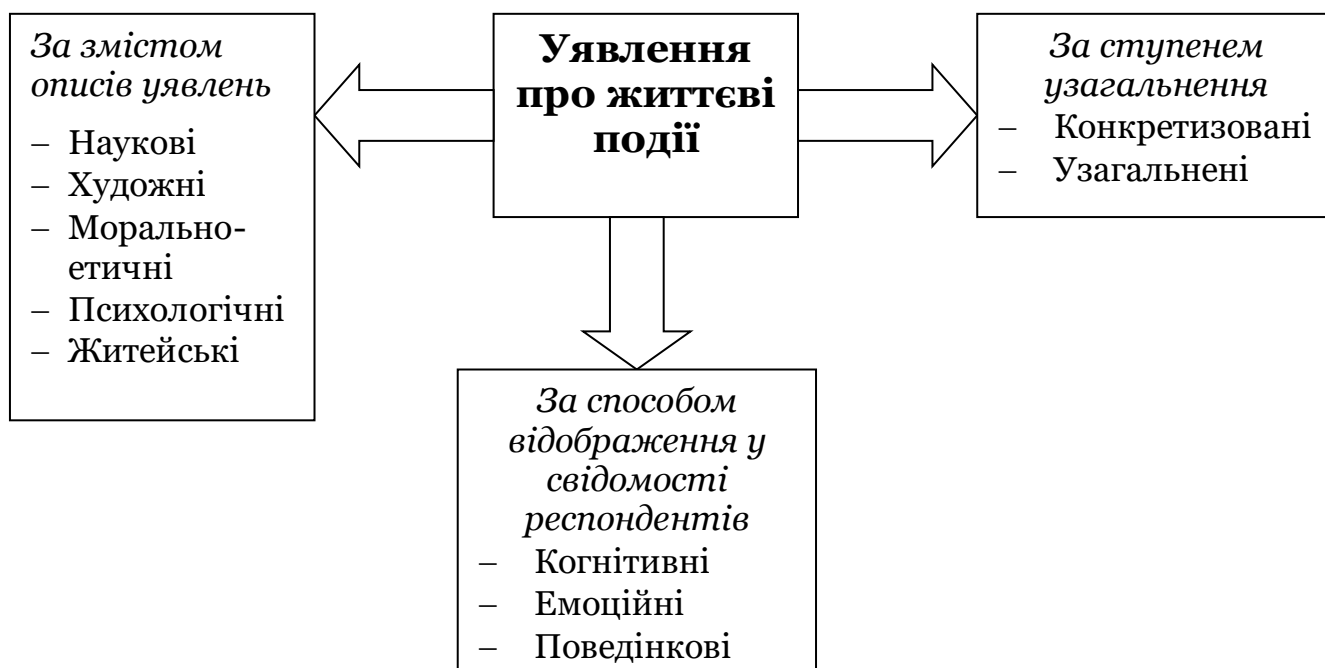


Схема класифікації уявлень про життєві події в текстах студентів

Емоційні уявлення базуються на враженнях про події, емоціях та почуттях, що пов'язані з ними. У текстах, де переважає такий тип уявлень, в описах події використовується емоційно забарвлена лексика, образи, метафори. Текстів даного типу ми зафіксували 22,2%, їх прикладами є наступні. «Залежно від того, якого змісту ця подія, радісного або печального, вона може приносити різні наслідки: кардинальні зміни, феєрію в особистих почуттях або навіть сильний стрес», «життєві події роблять наше життя цікавішим, бурхливішим, сповненим емоціями і переживаннями. Ці події можуть приносити радість, а можуть – і смуток. Життєва подія може бути значущою, нести в собі хвилю емоцій, позитивні враження, а може – навпаки».

Поведінковий тип уявлень базується на дієвому аспекті події, на тому, як вона функціонує та які поведінкові реакції викликає у людини. Даний тип уявлень зустрічається в 25,9% текстів студентів. Наприклад: «Є події, які люди переживають по-різному. Наприклад, є люди, які втрачають своїх рідних, а

потім не можуть відійти від втрати, не можуть змиритися з втратою. Є також події, які людина в своєму життєвому шляху не може забути, наприклад, коли учень пішов на олімпіаду, виграв призові місця, нагороджується грамотою, ці події не можна забути», «життєва подія – це певна ситуація, яка трапилась у житті людини, людина в своєму житті зробила певний вчинок».

За змістом описів уявлень ми виділили наступні типи: наукові, художні, морально-етичні, психологічні, житейські. *Наукові* уявлення характеризуються високим ступенем узагальнення, використанням наукової термінології, цілісним підходом до даного явища. Такі уявлення свідчать про формування професійної свідомості студентів. Таких описів налічується 9,2%, їх прикладами є наступні: «Це поняття ввів С.Л.Рубінштейн, і під ним він розуміє таке: якщо в людини трапилася якась неприємна ситуація, то вона звичайно шукає вихід з неї. Таку неприємну ситуацію Рубінштейн називає життєвою подією», «життєва подія – це окремий момент із життя індивіда, який є досить важливим для нього. Будь-яка подія за своєю природою може бути оригінальною, нести позитивне чи негативне навантаження і створювати певний діапазон, в якому людина живе і працює».

Художні уявлення виражаються в описах події в художньому стилі, з використанням образів, метафор, інших засобів. Такі описи більше характерні для студентів філологічного факультету і зустрічаються у 16,6% текстів. Прикладами таких уявлень є наступні: «Наше життя сповнене несподіванок і чудес. У ньому, крім реальності, є багато див. І кожному, незалежно від віку, статі та матеріальних статків, припадає певна його частина. Саме тоді трапляються біди й радості життя. Щось те, чого не можна більше повторити, але що гострим лезом впинається в пам'ять і є життєвою подією. Це те, що залишає слід на довгі-довгі роки і час від часу пробуджує спогади, а разом з ними біль чи радість...», «Життя іде, не спинюючи часу, /ти можеш пережити 100 подій, /Тобі дають порад велику масу – /Ти ж вибереш велику кількість дій...»

Морально-етичні уявлення виявляються в повчаннях, роздумах про значення і смисл події в житті людини, містять настанови та міркування етичного характеру. Даний тип теж є мало чисельним, зустрічається у 16,6% часто поряд з іншими типами даної групи. Прикладами даних уявлень є наступні: «Життя – це гра між автором і героєм. Є багато життєвих ситуацій, які нам диктує життя. Але насправді людина повинна сподіватися на краще, що її оточуватимуть гарні, чуйні люди, які допоможуть їй у подальшому житті. У житті, на мою думку, повинні бути тільки яскраві, незабутні події», «...життєва подія завжди має вирішальне значення для долі людини. І важливість цієї події повинна в першу чергу усвідомлювати сама людина. Для когось дріб'язкова на перший погляд ситуація може змінити долю, або навпаки важливе не стане поштовхом для усвідомлення свого місця в житті».

Психологічні уявлення про життєву подію містять описи суб'єктивних, психологічних аспектів події, вказують на зміни та особливості внутрішнього світу людини, які пов'язані з життєвими подіями. Даний тип має дещо спільне з науковими уявленнями, проте не завжди опис психологічних аспектів життєвої події здійснюється науково, тому, орієнтуючись саме на зміст описів, ми виділили даний тип окремо. Кількість психологічних уявлень про життєву подію – 25,9%, наприклад: «Життєва подія – це зміна у повсякденному житті людини, яка викликає певний стрес, збудження, хвилювання. Вона має сколихнути свідомість людини, змусити її діяти в незвичних обставинах», «події формують особистість, її характер, ставлення до оточуючих».

Життєві уявлення про життєві події базуються на власному досвіді, містять конкретні випадки, приклади з життя, часто є фрагментарними та суб'єктивними. Серед інших уявлень у даній групі найбільша кількість текстів – 43,9%, це можна пояснити тим, що уявлення, за словами С.Л.Рубінштейна, – це перш за все «відтворений образ предмета, що будується на нашому попередньому досвіді», таким чином досвід переживання власних життєвих подій в першу чергу був використаний респондентами при виконанні даного завдання. Наприклад: «У кожного в житті мабуть траплялася якась життєва

подія, з якою людині потім важко повернутися до нормального життя. У мене така подія сталася 2 місяці назад, коли на очах помер тато», «життєва подія – це ситуація, яка трапилася з людиною і її потрібно вирішити чи пережити». Вказані типи уявлень дозволяють визначити основні характеристики та особливості представлення у свідомості студентів поняття «життєва подія». Це в свою чергу дозволить здійснити подальше психологічне дослідження даного явища з метою виявлення закономірностей виникнення і формування життєвих подій у внутрішньому світі та житті особистості.

Висновки. Дослідивши проблему уявлень про життєві події в студентському віці, можемо виділити основні її аспекти. По-перше, уявлення про життєві події в студентському віці виникають найчастіше на основі власного досвіду індивіда, особистого та професійного. В цьому випадку важливе значення також має професійний світогляд студентів, що впливає на формування уявлень про життєві події (цей факт отримав підтвердження при зіставленні результатів дослідження студентів двох різних факультетів). По-друге, в уявленнях студентів про життєві події відображаються основні аспекти даного явища, ознаки, характеристики та компоненти життєвих подій. В результаті проведення контент-аналізу текстів студентів про життєві події ми виявили, що цими ознаками є наступні: процесуальність – результативність події, значущість – пересічність, імовірність – обов’язковість, екстернальність – інтернальність, суб’єктивність – об’єктивність, часова приналежність події, належність до певної сфери життєдіяльності, ситуативність події. На основі аналізу текстів студентів були виділені типи уявлень про життєві події за різними параметрами: за ступенем узагальнення, за способом відображення уявлень у свідомості респондентів та за характером описів уявлень. Все це дає можливість для побудови подальшої дослідницької, діагностичної та психокорекційної роботи зі студентами.

Література

1. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека / Н.Д.Арутюнова. – 2-е изд., испр. – М.: «Языки русской культуры», 1999. – 896 с.
2. Горбатов Д.С. Практикум по психологическому исследованию: Учебное пособие / Д.С.Горбатов. – Самара: Издательский дом «БАХРАХ-М», 2006. – 272 с.
3. Новейший большой толковый словарь русского языка / Сост. и гл. ред. С.А. Кузнецов. – М.: Изд-во «Рипол классик», 2008. – 1536 с.
4. Папуча М.В., Кресан О.Д. Проблема переживания вражень про життєві події в студентському віці // Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія / За ред. С.Д.Максименка, М.В.Папучі. – Київ-Ніжин, 2008. – Том 10. – Вип. 6. – Частина 2. – 377с. – С. 133-137.
5. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л.Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2000. – 712 с.
6. Щербатых Ю.В. Общая психология / Ю.В.Щербатых. – СПб.: Питер, 2008. – 272 с.